Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem

ILUSTROWANY KURJER FILATELISTYCZNY

ORGAN POLS. ZWIĄZKU AKAD. FILATEL.

ORGAN POLS. KLUBU FILATELIST.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA LWÓW, ul. Kurkowa L. 5/Ip. P. K. O. WARSZAWA Nr. 152.836.	Cena egzemplarza **50 gr.**	Prenumerata roczna: (8 zesz). w kraju: 3 zł. zagranicą 4 zł.

Wydawca: JERZY ZADUROWICZ

Rok VIII. Lwów, Styczeń 1931 **Nr. 75.**

Taryfa ogłoszeniowa

1/1 str. 30 zł.
1/2 „ 17 „
1/3 „ 12 „
1/4 „ 9 „
1/6 „ 6·50
1/8 „ 5·50
słowo —.10
najmniejsze ogł. 1·50 zł.
Druk czerw. + 25%
Druk dwubarw. + 50%
Ogł. w tekście + 100%
Str. tytuł. (pod nagłówkiem) 50 zł
OPUST:
4 × 5%
8 × 15%

Prof. Stan. Mikstein.

Pierwsze polskie znaczki dla b. zaboru austrjackiego.

XIII. Typograficzna półforma II D i znaczki nią przedrukowane.

(ciąg dalszy).

Znaczna ilość znaczków przedrukowanych II D półformą posiada przedruki ukośnie leżące lub silnie poprzesuwane.

Farba użyta do przedruku posiada odcień intenzywnie czarny matowy i jest stosunkowo rzadką, tak że nie zawsze kryje w zupełności rysunek samego znaczka.

XIV. Typograficzna półforma II E.

Półforma II E powstała z półformy II D przez rozszerzenie odstępów między poziomymi rzędami, celem przystosowania jej z powrotem do wymiaru znaczków opłatnych wynoszącego dla jednego znaczka 25×30 mm. Przy tej przeróbce półformy II D na II E nastąpiło jak zawsze przy wszystkich poprzednich przeróbkach, przesuwanie się względem siebie w kierunku poziomym poszczególnych półwierszy linotypowych ze słowami POCZTA i ze słowami POLSKA oraz układu rombów, co jest widocznem w odmiennym ustawieniu tych części przedruku na pojedynczych znaczkach w porównianiu z poprzednią półformą II D.

Położenie słowa POLSKA względem słowa POCZTA mierzone poziomo na poprzednich granicach liter „P“ obu tych słów waha się od 0·9 mm. na lewo do 0·6 mm. na prawo a więc w obrębie 1·5 mm., przyczem pionowo nad sobą leżą oba te słowa na 9 znaczkach, słowo POLSKA jest przesunięte względem słowa POCZTA na lewo na 29 znaczkach a na prawo na 12 znaczkach.

Odległość początku rombu od przedniej granicy pionowej kreski litery „P” w słowie POCZTA waha się w granicach od 3·5 do 6·25 mm a więc w obrębie 2·75 mm.

Usterki liter są te same co i w półformie II D i na tych samych porządkowych znaczkach półarkusza.

Półforma ta wprawdzie ogólnie ale już stosunkowo wcześnie była znaną Komisji do badania znaczków przy Krakowskim Związku Filatelistów o czem świadczy uwaga w podręczniku znaczków polskich na str. 92: „Nie jest wykluczone, że istniała również i czwarta płyta, którą wykonano częściowo nadruk na znaczku 714 (znaczek 6 hal: pomarańczowy).

Półformą tą przedrukowano 6 hal. opłatne znaczki pomarańczowe w bliżej nieokreślonej ilości. Również możliwem, jednak niestwierdzonem, było użycie jej do przedruku innych wartości.

O ileby takie znaczki innych wartości, w szczególności wydanych w minimalnych ilościach z Ekonomatu pocztowego, ukazały się w handlu, należy uważać je za spekulacyjne, albowiem cały zapas znaczków wydanych do przedruku typograficznego z Ekonomatu pocztowego musiał być do czasu półformy II E już w zupełności przedrukowany.

Półformą II E przedrukowano tylko, według obecnych wiadomości, tylko opłatne znaczki pomarańczowe po 6 halerzy. Znaczki te posiadają przedruki bardzo delikatne szaroczarne podobnie jak dopłatne znaczki po 5, 10, 20 i 30 hal. z formy II A.

Na tem mamy w zupełności wyczerpany opis typograficznych form pełnoprawnych jak i wszystkich oficjalnych i pełnoprawnych pod względem filatelistycznym znaczków tego wydania z przedrukiem typograficznym.

W następnym artykule przejdę do opisu usterek liter występujących we wszystkich odmianach II formy typograficznej.

Ustawienie słów POCZTA, POLSKA oraz rombów na poszczególnych znaczkach półarkuszy przedrukowanych typograficzą półformą II E. (Znaczki opłatne po 6 hal)

(↓ litery „P“ obu słów leżą pionowo pod sobą; ←— słowo POLSKA przesunięte na lewo; —→ słowo POLSKA przesunięte na prawo względem słowa POCZTA. Liczba górna podaje wielkość przesunięcia słowa POLSKA względem słowa POCZTA, a dolna liczba, odległość początku rombu od przedniej granicy pionowej kreski litery „P“ słowa POCZTA Każde pole odpowiada jednemu znaczkowi arkusza. Wymiary podane w milimetrach).

→ 1/2 5 1/4	↓ 6 1/4	← 1/8 5 7/8	← 1/4 5 1/2	← 1/4 6 1/4	→ 5/8 5 3/4	→ 3/8 5 1/4	→ 1/8 6	→ 1/8 5 1/2	↓ 6 1/8
→ 1/4 5 1/4	→ 3/4 6 1/2	→ 1/2 6 1/8	→ 1/2 5 3/4	→ 1/2 6 1/2	→ 1/8 5	→ 1/8 4 1/2	← 3/8 5 1/4	← 3/8 5	← 1/2 5 1/2
↓ 5	← 1/4 5 3/4	← 1/8 5 3/8	← 1/4 5	← 3/8 6	↓ 5	← 1/4 4 1/2	← 1/2 5	← 1/2 4 3/4	← 1/4 5 1/2
↓ 5 1/8	← 1/2 5 3/8	← 3/4 5	← 3/4 4 3/4	← 7/8 5 3/8	↓ 4 3/4	← 1/4 4 1/4	← 1/2 5	← 1/2 4 5/8	← 1/2 5 1/2
↓ 4 1/2	↓ 4 3/4	← 1/2 4 1/4	← 1/2 4	← 1/2 3 1/2	↓ 4 7/8	← 1/4 4 1/4	← 1/2 4	← 1/2 5 1/4	← 1/2 6

XV. Usterki liter i rombu w przedrukach wykonanych II formą.

Podobnie jak przedruki wykonane I formą typograficzną wykazują i przedruki pochodzące z II formy również szereg usterek liter i rombów, albowiem półwiersze użyte do jej układu także pochodzą z odlewu w linotypach. Powody więc powstania tych usterek są identyczne z omówionymi w IV artykule, jednakowoż ich wygląd i rozmieszczenie na poszczególnych znaczkach arkusza są zupełnie odmienne.

Usterki liter II formy, pomimo odmiennego ustawienia słów POCZTA, POLSKA i rombu względem siebie na arkuszach przedrukowanych poszczególnemi odmianami II formy a mianowicie A, B, C, D, E, umożliwiły nietylko zidentyfikowanie tych odmian jako zasadniczej formy drugiej, lecz nawet ustalenie ich kolejności.

Usterki liter form II A, B i C są prawie indentyczne tylko wykazują występowanie coraz wybitniejszych uszkodzeń skutkiem mechanicznego zużycia, naprzykład „P“ w słowach POCZTA 46, 61 i 66 znaczka, „P“ w słowach POLSKA 11, 41, 51, 61 i 66 znaczka. Niektóre jednak uszkodzenia jak np. uszkodzenie rombu na 75 znaczku pozostaje bez zmiany na wszystkich odmianach II formy.

W zestawieniu reprodukcyj usterek liter i rombu starałem się część tych zmian powstałych skutkiem mechanicznego zużycia przedstawić, celem lepszego ich zrozumienia i poznania

W odmianach formy II D i E przybywają nowe charakterystyczne usterki a mianowicie na 87 znaczku w słowie POCZTA ścięcie litery „C“ i ułamanie prawej nóżki litery „A“ od zewnątrz oraz przerwanie od dołu litery „O“ słowa POLSKA na 79 znaczku.

Oczywiście technika wykonania przedruków także olbrzymio wpłynęła na wygląd poszczególnych usterek. I tak w przedrukach lekkich wykonanych małą ilością farby drukarskiej i pod słabym naciskiem prasy, spotykamy wiele przypadkowych niedobić i nieoddrukowanych części liter i rombów, robiących wrażenie usterek, np. we wszystkich arkuszach znaczków dopłatnych po 10, 20, 30 i 40 hal oraz w niektórych arkuszach znaczków dopłatnych po 5 hal. Część opłatnych znaczków po 30 hal. i dopłatnych po 25 hal. posiada pozalewane usterki liter.

W załączonej tabeli podaję rozmieszczenie usterek liter i rombu na poszczególnych znaczkach arkuszy przedrukowanych II formą typograficzną dalej zaś reprodukcje tych usterek.

(Ciąg dalszy na str. 7).

Rozmieszczenie usterek liter i rombów na arkuszach znaczków przedrukowanych II formą typograficzną.

1	2	P T	S	T	Z P L	CZTA	P	P Z S	KA
P C P L	T O	13	S	K	P	T	T S	O S	ZT K
romb P L	L	P C romb	T LSK	romb O	PO PO	Z	P SL	CZT A	O ZT S
PO P	S	P O S	T	Z S	PO PO	Z	38	P ZT	T
PO Z P	42	T	O T	P C S A	POC P	Z	48	O ZT	Z
P ZT P	Z	P	ZT	P	P P	S	P T P S	O Z P S	L
P 62 P	62	P	O T A	65	P P	P	P P	ZT romb	PO romb
P	Z	O	T SK	romb	P	77	Z P L	Z O L	80
P P	82	T	P T SKA	C	P PO	C A	P P	SK	S
P PO	A	93	94	P S	P	97	98	L KA	T P

Usterki liter w przedrukach wykonanych II. formą typograf.

Tablica I.

Podpisy usterek w reprodukcjach są identyczne jak i poprzednio w artykule o usterkach liter I formy: literę „M" oznacza słowo POCZTA a litera „N" słowo POLSKA; liczba następująca po M względnie N wskazuje porządkowy numer znaczka w arkuszu a dalsze litery A — E odmiany II formy, w których ta usterka występuje np. M 87 D oznacza, że ta usterka jest znaną od odmiany „D" formy II.

Gołąb pocztowy

Z rozmaitych rzeźb egipskich dowiadujemy się, że Egipcjanie wypuszczali wielkie stada gołębi podczas różnych uroczystości (3000 lat przed Chrystusem). Liryk grecki Anakreon porucza gołębiom w swych pieśniach misję przenoszenia miłosnych listów. Podczas igrzysk olimpijskich używano gołębi, a zwycięski Taurostenes doniósł swemu ojcu o zwycięstwie zapomocą gołębia.

Chińczycy szczególnie chronili gołębie przed ptactwem drapieżnem. Egipscy marynarze na trzy dni przed przybyciem do brzegu zawiadamiali zapomocą gołębi o swym powrocie. W Egipcie kursowała specjalna poczta gołębia i była państwową instytucją. Poczta ta była urządzona w ten sposób, że w całym kraju były wybudowane wysokie wieże, a wiadomości wysyłano z jednej wieży (stacji) do drugiej przez gołębie.

Wtedy już używano gołębia jako środka łączności podczas walk, donosząc o zbliżaniu się nieprzyjaciela, o zwycięstwie lub używając go jako szpiega. Cesarstwo babilońskie miało na chorągwiach znak gołębia, a także na monetach wybite były wizerunki gołębi.

Dalej, z historji, dowiadujemy się, że do Europy gołębie sprowadzone zostały przez holenderskich żeglarzy i że nazywano je „bagdetami", prawdopodobnie od miasta Bagdadu. Do Rzymu dostały się gołębie przez Sycylję, a tam używano ich przeważnie do wysyłania różnych wiadomości. W Persji istniała poczta gołębiarska, a dobrze wyćwiczone gołębie były bardzo drogie. Sułtan Kalif Achmed bardzo lubił gołębie, nakazał je hodować we wszystkich zamkach i twierdzach celem otrzymywania wiadomości z całego kraju, sam też wyznaczał gołębiom imiona i przeznaczał do podróży.

W wojnach krzyżowych używano gołębi jako środka łącz-

ności, a w r. 1098 chwycono gołębia, który miał meldunek o zamiarach nieprzyjaciela.

W r. 1197 gołąb pocztowy przyniósł wiadomość o zwycięstwie Krzyżaków. Kronika podaje, że w roku 1288 było w Kairze 1900 gołębi używanych w służbie pocztowej, a ówczesny sułtan w podróżach używał gołębi do wysyłania rozkazów. Pierwszą pocztę gołębią w Europie zaprowadzili Turcy między Konstantynopolem a Budą (Węgry) w r. 1541. Drogę tę, około 170 mil przebywały gołębie w 24 godzinach, zaś z Konstantynopola do Aleksandrji w jednym dniu. W Europie zachodniej gołąb pocztowy był najpierw w Holandji. W Anglji w r. 1735, w Belgji w r. 1765. W czasie ostrzeliwania Antwerpji używano gołębi pocztowych, zaś we Francji zniszczono wszystkie podczas rewolucji.

Rodzina Rotszyldów miała stację gołębi pocztowych i na niej zarabiała wielkie sumy, otrzymując przy pomocy tych gołębi wiadomości z giełdy. Kiedy Napoleon poniósł klęskę, Rotszyld dowiedział się o tem o trzy dni prędzej, aniżeli rząd i wykupił papiery wartościowe dorabiając się w ten sposób wielkiego majątku. Zapomocą gołębi pocztowych otrzymywała giełda w Antwerpji w r. 1820 wiadomości giełdowe z Brukseli, Londynu Paryża.

Pierwszy lot gołębia pocztowego w r. 1820 z Paryża do Vernier powitała cała ludność bardzo uroczyście przy odgłosie muzyki i wystrzałów moździerzowych przyczem noszono gołębia we wspaniałym koszu przez ulice miasta. To było powodem założenia poczty gołębiarskiej między Paryżem a Brukselą i Antwerpią. W ten sposób pisma belgijskie otrzymywały wczesne wiadomości z przebiegu rewolucji francuskiej w r. 1848.

W Belgji powstało pierwsze Towarzystwo Hodowli Gołębi Pocztowych w roku 1826, które pod nazwą „Libre D'Abeona" istnieje do dziś.

Gdy w r. 1849 budowano telegraf z Berlina do Aachen, (Akwizgram), biuro Reutera korzystało z gołębi pocztowych i przesyłało wiadomości do miejscowości, które nie miały linji telegraficznej.

PRZEGLĄD NOWOŚCI.

Belgja wydała nową serję znaczków dobroczynnych z widokami różnych zamków. Serja ta obejmuje następujące wartości: 10 + 5 c, jasnobronzowy (zamek Boruhem), 25 + 15 c. brunatny (z Wyuendaele) 40 + 10 c. ciemnofioletowy (z Beloeil) 70 + 15 c. ciemnoniebieski (z Oydonek) 1 fr. + 25 c. różowy (z Gand) 1·75 + 25 c. niebieski (z. Bouillon) 5 +5 fr. (z. Gaesbeack) zielony. Nakład powyższego wydania wynosi 150·000 kompletnych serji.

Bułgarja upamiętniła zaślubiny swego władcy z księżniczką włoską, wydaniem serji okolicznościowej złożonej z czterech wartości; 1 l. zielony, 2 l. brunatny, 4 l. różowy i 6 l. ciemno—niebieski. Na poszczególnych wartościach umieszczono podobiznę pary królewskiej.

Francja Z okazji międzynarodowej wystawy kolonialnej w Paryżu wydał francuski zarząd pocztowy dwa znaczki pamiątkowe a to za 15 c. szary i 50 c. rózowy. Rysunek umieszczony na tych znaczkach przedstawia mieszkańca jednej z kolonji. Równocześnie ukazł się nowy znaczek opłaty (z widokiem katedry w Reims) za 3 fr. barwy szarej.

Holandja puściła w obieg serję znaczków dobroczynnych obejmującą cztery następujące wartości: 1½ c. + 1½ c, 5 + 3 c, 6 + 4 c, 12½ + 3½ c.

Irlandja upamiętniła otwarcie wielkiego zakładu o sile wodnej na rzecz Shannon wydaniem specjalnego znaczka pocztowego z widokiem tej olbrzymiej budowli. Znaczek ten jest za 2 p. barwy fioletowo - czarnej.

Luksemburg Zajawiła się tradycyjna serja dobroczynna „Garitas" z podobizną młodziutkiego księcia Karola. Składa się ona z pięciu następujących wartości: 10 + 5 c. zielono - oliwkowa, 75 + 10 c. bronzowo - zielona, 1 fr. + 25 c. czerwono - fioletowa, 1·25 + 75 c. żółto - brunatny i 1·75 + 1·50 fr. niebiesko - brunatny.

Łotwa idąc za przykładem innych państw wydała również serję znaczków dobroczynnych obejmującą dziesięć wartości: 2 + 1 s. fioletowo - różowy, 4 + 2 s. pomarańczowo - różowy, 8 + 4 s. zielono - różowy, 10 + 5 s. jasno - zielono - c. brunatny, 12 + 6 s. zielono - j. brunatny, 20 + 10 s. czerwono czarny, 30 + 15 s. liliowo - zielony, 40 + 20 s. c. różowo - czar-

ny, 50 + 25 s. zielono - fioletowy i 68 + 30 s. niebiesko - zielono - fioletowy. Nakład tej serji wynosi 28.000 kompletów oraz 32000 seryj o ośmiu wartościach.

Włochy wydały z okazji 2,000 rocznicy zgonu Wergiliusza serję pamiątkową złożoną + 9 następujących znaczków: 15 c. bronzowy, 20 c. pomarańczowy, 25 c. zielony, 30 c. fioletowy, 50 c. ciemno - fioletowy. 75 c. różowy, 1·25 l. niebieski, 5 l. + 1·50 bronz. różowy, 10 l. + 2·50 l. zielono - szary. Równocześnie ukazały się z tej samej okazji 4 znaczki pamiątkowe lotnicze: 50 c. bronzowo - różowy, 1 l. różowo - pomarańczowy, 7·70 + 1·30 l. bronzowo - fioletowy, 9 + 2 l. ciemno - niebieski. Na poszczególnych wartościach umieszczono różne rysunki alegoryczne.

ROZMAITOŚCI.

Dlaczego Rowland Hill wprowadził w użycie znaczki pocztowe.

W roku 1838 angielski reformator służby pocztowej, sir Rowland Hill, zatrzymał się w czasie podróży służbowej w jakiejś małej gospodzie. W tym czasie przyniósł posłaniec pocztowy list, służącej, która usługiwała właśnie wielkiemu pocztmistrzowi. Posłaniec zażądał 2 szylingów opłaty za list, gdyż jak to było wówczas w zwyczaju, odbiorca dopiero opłaca portorjum.

Służąca wzięła list, oglądnęła go uważnie z obu stron, a po chwili zwróciła z oświadczeniem, że niema pieniędzy na opłatę. Gdy posłaniec odszedł, dziewczyna śmiejąc się opowiedziała gościowi, o którego zatrudnieniu nie miała najmniejszego pojęcia, że stale w ten sposób postępuje z listami. Narzeczony zamieszcza na odwrocie koperty kilka umówionych znaków, które dziewczyna odczytuje pospiesznie i zwraca list nieotwarty pod pozorem, że niema pieniędzy na opłatę. W ten sposób korespondują ze sobą bezpłatnie.

Sir Rowlad Hill zrozumiał na tym przykładzie, że jeżeli opłata pocztowa będzie zbyt wygórowana, poczta będzie stale narażona na podobne podejścia i, że trzeba zniżyć taryfy tak, ażeby oszustwo nieopłacało się odbiorcom.

Ponadto, zaczął obmyślać sposoby zupełnego uniemożliwienia nadużyć, a następstwem tego było pojawienie się, zresztą w dwa lata później, pierwszego znaczka pocztowego w cenie 1-go penny.

W jaki sposób rewolucjoniści zużyli zapas znaczków pocztowych z podobizną obalonego prezydenta.

W roku 1887 wybuchła rewolucja na Haiti. Prezydent republiki, murzyn Salomon, musiał uciekać z kraju. Został po nim wielki zapas znaczków z jego portretem, Rewolucjoniści znaleźli w kasie zupełne pustki tak, że nie mogli wydrukować sobie innych znaczków. Wobec tego ukazało się zarządzenie, że używane będą aż do wyczerpania dotychczasowe znaczki, ale dla wyrażeniu pogardy Salomonowi nalepiać należy je głową prezydenta na dół. Znaczek inaczej nalepiony miał być unieważniany, a nadawca i odbiorca listu mieli być karani grzywną pieniężną.

Wiadomości bieżące

Następny numer „I. K. F." ukaże się 1 marca b. r. Termin nadsyłania ogłoszeń upływa 20 lutego. Ogłoszenia nadesłane po tym terminie będą umieszczone dopiero w numerze następnym.

Od redakcji. W odpowiedzi na zapytania naszych Czytelników komunikujemy, że druk „konfliktu Polsko-gdańskiego zmuszeni. byliśmy przerwać z przyczyn od nas niezależnych.

W administracji można nabyć: Komplet „I. K. F." Nr. 1—75 wraz z wszystkiemi dodatkami (przeszło 1000 stron druku z wieloma ilustracjami.) oraz prenumeratą do końca b. r. — 35 zł. + 1·50 zł. porto. To samo bez Nr. 25 — 30 zł. + 1·50 zł. porto

Ostrzegamy przed następującemi nieuczciwemi jednostkami i firmami:

!

Wir warnen vor folgenden, unehrlichen Personen und Firmen:

S. Grünszpan Kielce, Rynek 18. **Alf. Teslou Doprat** Estonja. **H. Grünberg** Rzeszów Baldach 13. **I Spiegelman** Łódź, Narutowicza 9. **J. Wiśniewski** Bydgoszcz, Miłoleśna 10 **J. Mozdyniewicz i W. Strzelbicki** Warszawa, Śto-Krzyska 11/11. **Ign. Ores** Kraków, Rynek 9 **M. Stencel** Gdańsk, pl Heveliusa. **S. Tomalik** Zagożdżon. **E. Jegoroff** Warszawa, Marszałkowska 63 **Wł. Nowak** Bydgoszcz ul. Sienkiewicza 43 (Uniwersal) **Int Rundsendeverkehr** „Globus" Wien II. **S. Silberstein** Łódź, Andrzeja 30 **H. Fuhrmann** Iłowo k/Działdowa. **A v de Velde** AmsterdamZuid. **M. Babiński** N. Sącz **J. Richter** N. Wieś k/Katowic. **S. Jamroz** Sosnowiec 3Maja 35 **J. Pawłowski** Skarżysko — Kamienna **A. Schröder** Berlin — Pankow. **M. D. Futerko** Częstochowa Piłsudskiego 17 **A. Kraus** Lwów
R. Krawiec dawniej Augustów ob. Sulejów k/Piotrkowa **E. Reindl** Kraków Tomasza 11. **B. Płociński** Augustów

Ogłoszenia

Za treść ogłoszeń Redakcja nie odpowiada

KUPON

upoważniający do zamieszczenia ogłoszenia złożonego z 20-tu słów w numerze 76 „I. K. F.". Przy przesyłaniu powyższego kuponu należy dołączyć 1 zł. każde następne słowo 10 gr. Ogłoszenia przyjmuje się do 20 lutego 1931

Redaktor odpow.: Jerzy Zaturowicz. Druk. J. Landsberg, Złoczów